

TILA MÄÄRITTÄÄ TUNNELMAN

Lavastustyöpajassa rakennetaan esityksen visuaalinen asu niiltä osin, mikä ei suoranaisesti koske esittäjien vartaloa. Se syntyy värien, muotojen ja valon tapaisten osatekijöiden summana, ja tiiviissä yhteydessä draamaryhmän etenemiseen.

Kerholaiset oivaltavat, että kyse ei ole vain koristelusta tai juonen maustamisesta, vaan esityksen sisällön tuottamisesta visuaalisin keinoin. Siksi tekstin teemoihin kannattaa paneutua jo alusta lähtien.

Ryhmäläiset oppivat yhteisen kokonaisuuden luomista. Jokaisen ideat huomioidaan, mutta kaikkia ideoita ei voida toteuttaa.

Esitetyt ohjeet perustuvat pilottijakson kokemuksiin, mutta niiden soveltaminen riippuu paljon kulloisistakin resursseista, tiloista, tms.

Esitystilan valinta vaikuttaa lavastukseen. Lavastuksen luonne muuttuu paljonkin, jos se sijoitetaan muualle kuin näyttämölle.

Työpajan arjessa käydään jatkuvaa rajankäyntiä luovuuden ja sotkemisen välillä. Kemikaalien ja terävien välineiden kanssa työskentely edellyttää sopimusta työtavoista. Ryhmän jäsenet voivat toimia esimerkkinä myös muille paikkojen siivoamisessa ja järjestyksen pidossa.

NÄYTELMÄN MAAILMAN HAHMOTTAMINEN

Tavoitteet	Syvennyttään tekstiin ja "käännetään" se visuaalisuuden kielelle. Metsästetään sadun tunnelmia ja mielikuvia.
Valmistelut	Retkipaikkaan kannattaa tutustua etukäteen, ja kehottaa kerholaisia pukeutumaan kunnolla.
Välineet	Liitutaulu, muistivihko, kirjoja eri aikakausilta, kaikenlaisia esineitä, piirustuspaperia, kyniä

Sisältö

Draamaryhmän edelleen muokatessa tekstiään lavastuskerholaiset tekevät oman hahmotuksensa tämänhetkisen tiedon pohjalta.

1. Kirjoitetaan taululle keskeiset tapahtumapaikat, henkilöiden nimet, heidän ikänsä, sukulaisuussuhteensa ja ammattinsa, sekä ilmeisimmät luonteenpiirteensä. "Syynen" yhteydessä syntyy ajatuksenvaihtoa uusperheistä ja luonnonsuojelusta. Lapsilla on mielipiteensä hahmoista – niistä kehitetään mielikuvia (esim. värit, vaatteet).
2. Mietitään eri vaihtoehtoja esityksen epookiksi eli aikakausiksi. Vaihtoehtoina ovat Topeliuksen aika, nykyaika ja "ihan satu". Lavastaja on tuonut kirjoja, jotka kertovat ihmisten elämästä eri aikakausina (esimerkiksi 1800-luku, 50 vuotta sitten, tämä päivä, scifi-kirjallisuus). Tutustutaan kirjoihin. Draamaryhmäläiset tekevät kuitenkin päätöksen aikakaudesta.
(Kirjat: Mikäli näytelmän epookiksi valitaan Topeliuksen aika, katsellaan kirjoja, joissa on maalaiselämään ja vanhaan aikaan liittyviä kuvia. "Oma maa" -kirjassa (1954) on runsaasti tällaista aineistoa kaikista maakunnista, Topeliuksen oma "Naturens bok/ Luonnon kirja" (1856) on mainio. Hän esittelee myös aihepiirin esineistöä, esim. astioita, kenkiä ja työvälineitä.)
3. Etsitään tekstistä sen miljööt (koti/kylä ja metsä).
4. Aloitetaan listan pitäminen asioista, jotka ainakin täytyy esitykseen järjestää. Tähän lisätään omat ideat ja ohjaajan/draamaryhmän toiveet. Lista täydentyy jakson loppuun saakka. On hyvä tässä vaiheessa kysellä oppilailta, onko jollakin kotonaan jotakin tältä listalta. Kannattaa myös pitää "romulaatikkoa", josta eri työpajojen osallistujat voivat käydä etsimässä tavaroita ensitarpeeseen.
5. Tehdään luontoretki läheiseen metsään. Katsellaan eri puulajeja, tarkkaillaan valoa, ja jutellaan mm. siitä, miltä tuntuu olla paljain jaloin kevätlumella. Luokkaan palattuaan oppilaat saavat piirtää lyijykynällä näkemiään asioita. Arkit yhdistämällä syntyy Metsä, josta alkaa hahmottua "Syynen" luontotunnelma.

Huomioitavaa

Tarvelista muuntuu vielä tulevien työpajakertojen aikana. Koska lopullinen näytelmäteksti ei vielä ole valmis, voivat näkemykset näytelmän epookista ja roolihahmoista olla erilaisia eri työpajaryhmien välillä.

MITTAUKSET JA KIVI

Tavoitteet	Tutustutaan esitystilaan. Aloitetaan lavasterakennus.
Valmistelut	Koulun sali ja näyttämö tai näyttämöksi ajateltu esitystila olisi saatava tyhjäksi muusta toiminnasta vähäksi aikaa.
Välineet	Muistikirja, rullamittoja, paperia, metalliverkkoa, sanomalehteä, vesiliukoista liimaa (esim. Eri-keeper), lateksimaalia, plyysikangasta.

Sisältö

1. Tehdään tutkimusretki esityspaikkaan.
Oppilasparit saavat tehtäväkseen 1-2:n mittaustuloksen ilmoittamisen lavastajan muistikirjaan. Mitattavia ovat esitystilan leveys, syvyys ja korkeus, näyttämöaukon koko, korokkeen korkeus, sekä itse salin pituus ja leveys. Samalla selvitetään ovien sijainnit, kulkumahdollisuudet, erilaisten esirippujen käyttö, ja käyttökelpoisten sermien ja valokaluston määrä.
2. Mietitään, missä ja miten päin yleisön olisi hyvä olla.
3. Tutkitaan kiinnitysmahdollisuudet (esim. "Syynessä" puolapuista on paljon hyötyä).
4. Lopuksi katsotaan vielä pukeutumistilat sekä tarkistetaan yleisöistuinten määrä.
5. Aloitetaan kiven tai kivien rakentaminen.
 - Kiven runko muotoillaan kanaverkosta, joka päällystetään vedellä ohennetulla liimalla sivellyillä sanomalehdillä (useampi kerros). Kannattaa välillä antaa sanomalehtikerrosten kuivua ja sitten lisätä uusi kerros.
 - Kuivumisen jälkeen valmis kivi maalataan lateksilla halutun väriseksi, ja lopuksi siihen voi liimata pörröisiä kangaspaloja sammaleeksi. Jos kivi on tarkoitettu kiivettäväksi, kannattaa jo etukäteen katsoa sopiva penkki tms. koroke sen sisään pantavaksi.

Huomioitavaa

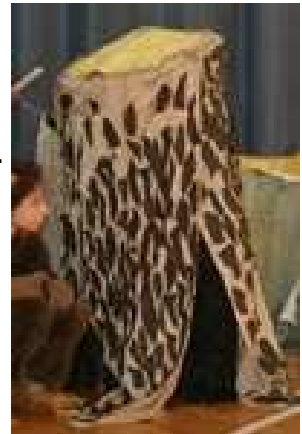
Liiman ja maalin hidaskuivuminen voi siirtää jatkamista seuraavaan kertaan. Maali myös roiskuu, joten suositellaan suojautumista esim. essuilla tai remonttivaatteilla

KANTO

Tavoitteet	Valmistetaan lavasteena toimivan erikoispuku, kanto.
Valmistelut	Tilataan kannon esittäjä joksikin aikaa paikalle.
Välineet	Sakset, kuumaliimapistooli, kangasta, pahvia tai esim. lampunvarjostin, tussi, taskulamppu, paljettikangasta tai pikkupeili

Sisältö

1. Suunnitellaan kannon muoto, materiaalit ja työnjako. Kanto tulee toimimaan sekä pukuna että lavasteena, joten se kannattaa huomioida suunnitteluvaiheessa.
 - Kannon aihiona on läpimitaltaan 50-70 cm kokoinen, esim. pahvinen kiekko. Parhaan saa laakeasta lampunvarjostimesta, jonka kehikossa näyttelijän pää hyvin istuu. Sen reunaa pitkin ja ympäri liimataan kuumaliimalla hyvin laskeutuvaa, ei liian raskasta kangasta, joka katkaistaan kymmenisen senttiä esiintyjää pitemmäksi.
 - Kasvojen korkeudelle leikataan pieni kurkistusaukko.
 - "Kaarna" tehdään tummemmasta kankaasta leikellyistä suikaleista, joita yhdensuuntaisesti lähekkäin liimaten syntyy puumainen kuvio.
 - Kanto viimeistellään piirtämällä puunväriseen kiekkoon vuosirenkaita. Jos puku painaa paljon, on näyttelijän hyvä käyttää pään pehmusteena esim. huopahattua.
 - Tuleensyttymisefektiin saamiseksi kankaan on oltava tarpeeksi ohutta: tarkalla hetkellä sisällä sytty taskulamppu, jonka vieressä näyttelijä liikuttelee paljettikankaan palaa, peiliä tms. – ulkoa katsoen näyttää siltä, kuin kipinät vilistäisivät rungolla.
2. Valmistetaan ensimmäisellä kerralla aloitetut kivet loppuun.

Huomioitavaa

Kuumaliimapistoolia saa käyttää vain yksi kerholainen kerrallaan.

TAUSTAKANGAS

Tavoitteet Aloitetaan isompien lavastuselementtien luominen.

Välineet Vihreää kangasta, käyttötekstiilejä (esim.pöytäliinoja), narua, kapula

Sisältö

1. Aloitetaan taustakankaan valmistus.

Taustakankaan tarkoitus on toimia hallitsevana elementtinä koko näytelmän ajan. Sen alta synnyttään, sen kanssa tanssitaan, se kääntyy, vaihtaa väriä ja suuntaa. Kääntyessään esitystilan sivuseinälle se yhdessä sinne sijoitettujen, koivuiksi maalattujen putkisoitinten kanssa vaihtaa miljöön metsäksi. Kankaan pitäisi olla mahdollisimman kevyt, ettei se roiku tai ole ylivoimaisen raskas oppilaiden kantaa.

- Kyläelämää edustavat pöytäliinat ommellaan yläkulmistaan yhteen niin, että ne muodostavat yhtenäisen, esitystilan laidasta laitaa ylittävän seinämän (alemmaksi jäävät aukot, joista voidaan esityksessä kulkea).
- Toiselle puolelle kiinnitetään yläreunaa pitkin koko pituudelta erisävyisiä vihreitä kankaita. Paras korkeus on yli 150 cm.
- Yläreunan sisäpuolta pitkin kulkee naru, jonka toinen pää tulee lujasti esim. koukulla kiinni seinään, toisessa päässä on parikymmensenttinen kapula, joka voidaan kätevästi pujottaa esimerkiksi puolapuihin ja irrottaa niistä.

Huomioitavaa

Tämän kerhokerran tuotteet ovat niitä, joita lavastusryhmäläiset todennäköisimmin tulevat käyttämään itse esityksissä. Tähän voi vedota työtarmon lietsonnassa.

HEVONEN

Tavoitteet Kootaan nelijalkainen juhta.

Välineet Lakanakangasta, vaahtomuovia, huopaa, mahdollisesti pahvia tai kanaverkkoa ja hopeapaperia, paperi- tai villanarua

Sisältö

1. Aloitetaan räätälän lahjahevosen rakentaminen.

- Komea lahjahevonen tehdään tukevasta puuvillakankaasta. Siitä leikataan neljä hevosen yläpuolen muotoista palaa, joiden pareittain muodostamiin pusseihin ommellaan sisään samanmuotoiset superlon-palat. Ne taas ommellaan yhteen saumasta, joka alkaa alakaulasta, kiertää turvan, pääläen ja selän kautta hännän luokse. Pituus on noin 150 cm (kaksi näyttelijää mahtuu alle).
- Narukimpuista muovatut häntä ja harja sujautetaan sauman väliin ennen sen kiinniompelua. Rungosta saa vankemman, jos vaahtomuovin tukena on pahvia tai rautalankaverkkoa.
- Hevosta voi maalata lateksilla ja sillä voi olla loimi. Silmät saa eloisiksi paljeteilla tai hopeapaperilla. Korvat leikataan ja liimataan huopatötteröistä.
- Tässä yksinkertaisemmassa mallissa ei ole kurkistusaukkoja, vaan näyttelijöiden on suunnistettava joko lattian turvin tai jonkun ohjaamana.

2. Etsitään hevosen näyttelijöille yhtenäiset housut, sekä kengät kopisevammasta päästä.

REKVISIIITTA JA VALOT

Tavoitteet	Tehdään loppusilaus esineistölle. Suunnitellaan valotilanteet.
Valmistelut	Harjoituksissa on käytetty sekä korvaavia että lopullisia esineitä. Tehdään yhteenveto, mitä vielä puuttuu, ja patistetaan kerholaisia kaivelemaan varastojaan. Loput tehdään. Neuvotellaan valokalustosta vastaavan henkilön, esim. vahtimestarin kanssa.
Välineet	Kaikki tehdessä syntynyt romu, lamppuja, värikalvoja

Sisältö

1. Työpaja valmistaa puuttuvaa esineistöä, tekemistä on jokaiselle noin yhden tavaran verran.
 - Suutarin polvivyö saadaan irrottamalla metalliosat leveästä housunvyöstä.
 - Kunnolla näkyvät tulitikut saadaan kastamalla isoja tikkuja päistään mustaan maaliin.
 - Ylisuuri ompeluneula väännetään sukkapuikosta tai kukkalangasta ja siihen pannaan paksua villalankaa.
 - Lahjamakkara tehdään pujottamalla lötköä punaista kangasta mustaan sukkahousuun ja solmimalla päät.
 - Paimenpiiska noudetaan pajukosta ja käpylehmät metsästä.
 - Hautajaiskukat leikataan ja liimataan rautalangasta ja silkkipaperista.
 - Synnytyskohtauksen 150 cm pituiset vaipat leikataan harsomaisesta, kapeahkosta kankaasta.
2. Sovitaan, mikä on kunkin kohtauksen valaistuksellinen yleisilme.
 - Kyläkohtaukset ovat valoisampia, metsäkohtaukset varjoisampia ja kontrastisempia.
 - Tunnelmaa voidaan muuttaa erivärisillä kalvoilla valoheitinten edessä, ja tulipalon kaaos korostuu heiluttamalla esimerkiksi kättä valokeilassa.
 - Piirtoheittimellä voidaan luoda lehmälauman vaikutelma heijastamalla liikuteltavia sarvien tai ruhojen varjoja seinälle tai taustakankaalle
3. Päätetään, mikä on yleisötilan sopiva pimeysaste.
4. Suunnitellaan, mitä valoja käytetään, ja kuka valoja vaihtaa.

Huomioitavaa

Viimeisellä kerralla tekemistä riittää – ryhmäläisten on hyvä kokea teatterin tekemisen hektisyys. Yllätyksiä ja lisätyötä tulee mahdollisesti uuden roolijaon myötä. Pikaratkaisujenkin teko voi olla hauskaa.

Jatkoharjoituksissa lavastusryhmäläiset huolehtivat, että lavastuselementit ovat asianmukaisilla paikoillaan ja rekvisiitta saatavilla.

Näyttelijöiden on sijoitettava oma tarpeistonsa esityksen vaatimaan paikkaan, ja huolehdittava sen päätyemisestä sovittuun paikkaan jälkeinpäin.

Varsinaisessa pystytyksessä lavastusryhmäläiset siirtävät vaihtoja ja kulkuja palvelevat sermit paikoilleen, rajaavat yleisölle varatun tilan lattiaan esim. teipillä ja peittävät tunnelmaan sopimattomat kiinteät elementit esimerkiksi kirjavilla räsymatoilla.

